

Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarının Belirlenmesi*

D. Neslihan BAY**
Fatma ALİSİNANOĞLU***

Özet

Okul öncesi eğitimde yer alan okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, çocuklarda okuma ve yazma becerilerinin gelişimi açısından önemlidir. Araştırmanın amacı Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının belirlenmesidir. Araştırmanın evrenini; Ankara ili merkez ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Ankara'nın merkez sekiz ilçesindeki 65 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 173 anasınıfı öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Alisinanoğlu ve Bay (2007) tarafından geliştirilen "Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin yeterlilik algılarında, yaşlarına ve mezun oldukları okul türlerine göre anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$), öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ise anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Araştırmanın sonucuna göre önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okumaya hazırlık, görsel algı, dikkat, bellek.

Determining Sufficiency of Kindergarten Teachers Regarding as Preparation Studies of Reading-Writing

Abstract

The preparatory work for reading and writing in preschool education is significant in terms of the development of children's reading and writing skills. The aim of this research is to identify competence perception about preparatory work for reading and writing preschool teachers of the working in primary schools of Ministry of National Education. The universe of the research is consist of the preschool teachers working in preschools in Central districts of Ankara City. The sample of the research is consist of 173 preschool teachers working in 65 primary schools in 8 central districts of Ankara City. The data of the research was collected via "The Scale of Identifying Preschool Teachers' Competence Perception about Preparatory Works for Reading and Writing" developed by Alisinanoğlu and Bay (2007). According to research results, we conclude that there is no significant difference in their competence perception in terms of their age and the type of the school they graduated from ($p>0.05$), on the other hand, there is significant difference according to their vocational seniority. We have made suggestions according to the research results.

Key Words: Preparatory for Reading, Visual Perception, Precision, Memory

* Bu makale araştırmacı tarafından Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalında Mayıs 2008 tarihinde kabul edilen Yüksek Lisans Tezinden uyarlanmıştır.

** Arş. Gör. Dr. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

*** Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

Giriş

Okumayı ve yazmayı öğrenmek, çocuğun okuldaki ve daha sonraki yaşamı için çok önemlidir. Çocuğun okula yetenekli bir biçimde devam edip edemeyeceğinin ve aktif olarak katılıp katılamayacağına en iyi göstergelerinden biri de okuma ve yazmadaki gelişme seviyesidir. Bireylerin okuma ve yazma yetenekleri yaşam boyu gelişme gösterse de, okul öncesi dönem en önemli dönemdir (NAEYC, 1998). Okul öncesi yıllar, çocukların önceden kazanması gereken ve sonraki okuryazarlık gelişimini destekleyen becerilerin edinildiği bir süreç olarak düşünülmektedir (Sayeski vd., 2001).

Morrison (1998)' a göre; okuma ve yazma, çocukların okuryazar olma ve okudukları, yazdıkları, konuştukları ve dinlediklerinden anlam çıkarma süreçlerinde kullandıkları bilişsel ve sosyal becerileri kapsamaktadır. Bu sebeple öğrenmenin merkezinde öğretmen değil çocuk vardır. Okuma ve yazma motivasyonunda çocukların deneyimleri kullanılmaktadır. Bu sayede okuma ve yazma öğretimi çocuklar için anlamlı ve fonksiyonel olmaktadır.

Okul öncesinde okumaya hazırlık çalışmalarında çocuklara hikâye okumak, onların hikâye türüne olan aşinalıklarını arttırmalarını ve hikâyeleri daha iyi kavramalarını sağlamaktadır. Hikâye kitabı okumak, çocukların yazı dilinin kurallarını öğrenebilmelerini ve baskı konusundaki bilgilerini geliştirebilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca hikâyeler hakkında tartışmak ve fikir yürütmelerine izin vermek bir hikâyeyi anlamak için kullanılan stratejilere aşinalık kazanmalarına da yardımcı olabilmektedir (Sonnenschein ve Munsterman, 2002).

Bu çalışmaların yanı sıra okunan kitapla ilgili soru sorma, dramatize etme, yarıda keserek anlatma etkinlikleri yapılmalıdır (Kılıçarslan, 1997).

Hikâye kitabı okuyarak, çocukların dikkatinin kelimelerin içindeki seslere çekilmesi, çocukların ses ilişkilerine daha duyarlı hale gelmelerinde yardımcı olmaktadır (Kılıçarslan, 1997).

Çocukların ses bilincini geliştirmek için sesli oyunlar, şarkılar, tekerlemeler vb. öğretilmeli ve sık sık söylenmesi gerekmektedir. Bu amaçla aynı hece ya da seslerle başlayan tekerlemeler bulma, çocukların dikkatini bu seslere ve hecelere çekme, kafiyeli kelimeler bulma oyunu (el, gel, sel, tel) gibi etkinliklerin yapılması ses bilincinin gelişmesinde faydalı olacaktır (Güneş, 2007).

Yazmaya hazırlık için öğretmenler el ve kol kaslarını geliştirici çalışmalar yapmalıdır (Güneş, 2007).Çocukların okula başlamadan önce kalem, boya gibi araçları kullanması onun okuma ve yazmasında, hareket koordinasyonunun gelişimi açısından önemli bir olaydır. Bu nedenle çocukların kalem, kâğıt, boya, makas ve el işi kâğıtları kullanması sağlanmalıdır (Kılıçarslan, 1997).

Erken yaşlarda boyamalar yapan ve çizimler yapan çocuklar çok daha kolay, düzgün ve

kendinden emin bir şekilde yazı yazmayı öğrenebilmektedirler. Çizim yapmak; hareket kontrolünü ve el-göz koordinasyonunu güçlendirmekte, yaratıcılığı arttırmakta ve okuma becerilerinin gelişimini ilerletmektedir (Bennett vd., 1999).

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları çocukların ilköğretime geçişini kolaylaştırmak ve onların hazır bulunuşluluk düzeylerini arttırmak amacıyla yapılan etkinlikleri içermektedir (MEB, 2006). Yapılacak olan bu etkinlikler doğrultusunda hazırlanan “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”, öğretmenlerin bu çalışmaları ne kadar yaptıklarını belirlemekte ve bu konudaki algılarını ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitimde ilk okuma – yazmaya yönelik yapılacak olan hazırlık çalışmalarının, çocuğun eğitim hayatındaki öneminden ve çocuklara bu yeterliliği kazandıracak olan okul öncesi öğretmeni olduğundan dolayı okul öncesi öğretmenlerinin ilkokuma – yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik yeterlilik algılarının belirlenmesinin çok önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının belirlenmesidir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmaktadır.

1. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları,
 - a) Öğretmenin yaşına,
 - b) Öğretmenin meslekî kıdem durumuna,
 - c) Öğretmenin mezun olduğu okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmada betimleme (survey) yöntemi kullanılmıştır. Betimleme araştırmalarında söz konusu olayın ya da durumun ne olduğu, ne yapılmak istendiği ve çözümleme yolları ortaya koyulur. Betimleme yönteminde bir grupta ilgili gelişmesine çalışmalar yapılır (Kaptan, 1998).

Bu yöntem doğrultusunda okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında öğretmen yeterliliklerini ölçmeye yönelik ölçek geliştirilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlik algılarıdır. Bağımsız değişkenler ise öğretmenlerin yaşı, kıdem durumu ve mezun oldukları okul türüdür.

Çalışma Grubu

Araştırmada Ankara ili merkez sekiz ilçesindeki (Yenimahalle, Çankaya, Mamak, Keçiören, Gölbaşı, Etimesgut, Sincan, Altındağ) 65 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 173 anasınıfı öğretmeni ile çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, 2006–2007 öğretim yılı ikinci döneminde anasınıflarında görev yapan öğretmenlere araştırma kapsamında Alisinanoğlu ve Bay (2007) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik algılarının ne düzeyde olduğunu ortaya koymak amacıyla geliştirilen “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”nin ve “Kişisel Bilgi Formu”nun uygulanmasıyla toplanmıştır. Kullanılan ölçek, dikkat ve bellek çalışmaları, görsel algılamaya yönelik çalışmalar, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında, bedensel hazır bulunuşluk çalışmaları, Türkçeyi doğru kullanmaya yönelik çalışmalar, problem çözmeye yönelik çalışmalar, kendini sözel olarak ifade etmeye yönelik çalışmalar, başkalarıyla ilişkilerini yönetebilmeye yönelik çalışmalar, sesleri ayırt etmeye yönelik çalışmalar faktörlerinden oluşmaktadır.

Veri toplama aracı olan “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği” araştırmacılar tarafından 65 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmaya katılmada öğretmenlerin istekli olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada toplam öğretmen sayısı olan 196 öğretmene ulaşılmış, ancak 173 öğretmenden ölçek formu geri alınabilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin betimlenmesinde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algı puanları, ölçeğin hem genelinde hem de alt faktörleri bazında incelenmiştir.

Öğretmenlerin yeterlilik algılarının bağımsız değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığına ikiden daha fazla değişken olduğundan ANOVA ile bakılmıştır. Öğretmenlerin mesleki kıdemi ile öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları arasında ortaya çıkan anlamlı farkın kaynağına ilişkin Post Hoc çoklu karşılaştırma analizi olan **Tukey** analizi yapılmıştır. Araştırmanın bulgularının yorumlanmasında $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Analizler, SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

1. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları ne düzeydedir?

Tablo 1’de “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”nden aldıkları puanların, ortalamalarına ve standart sapmalarına göre dağılımı, ölçeğin hem genel hem de alt boyutlarında verilmiştir.

Tablo 1: “Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Yeterlilik Algılarını Belirleme Ölçeği”nin Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Faktör No	FAKTÖRLER	n	\bar{X}	s
1.Faktör	Dikkat Ve Bellek Çalışmaları	173	27.16	3.78
2. Faktör	Görsel Algılamaya Yönelik Çalışmalar	173	23.31	4.87
3. Faktör	Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarında Bedensel Hazır Bulunuşluk Çalışmaları	173	18.12	2.11
4. Faktör	Türkçe’yi Doğru Kullanmaya Yönelik Çalışmalar	173	13.71	1.77
5. Faktör	Problem Çözmeye Yönelik Çalışmalar	173	12.47	2.39
6. Faktör	Kendini Sözel Olarak İfade Etmeye Yönelik Çalışmalar	173	17.24	3.04
7. Faktör	Başkalarıyla İlişkilerini Yönetebilmeye Yönelik Çalışmalar	173	19.05	1.38
8. Faktör	Sesleri Ayırt Etmeye Yönelik Çalışmalar	173	11.35	2.68
TOPLAM		173	141.98	15.07

Öğretmenlerin birinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **27.16**, ikinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **23.31**, , üçüncü faktörden aldıkları puanların ortalaması **18.12**, dördüncü faktörden aldıkları puanların ortalaması **13.71**, beşinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **12.47**, altıncı faktörden aldıkları puanların ortalaması **17.24**, yedinci faktörden aldıkları puanların ortalaması **19.05**, sekizinci faktörden aldıkları puanların ortalaması ise **11.35**’ dir. Öğretmenlerin genel yeterlilik algıları puan ortalamaları ortalaması ise **141.98**’dir. Puanlar genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının hem alt boyutlarında hem de genelinde yüksek yeterlilik algıları puan ortalamalarına sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 1 incelendiğinde de ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Muzevich (1999), 168 öğretmenle yaptığı çalışmasında okuryazarlığın geliştirilmesi bakış açısına sahip öğretmenlerin daha fazla okuryazarlıkla ilgili çalışmalar yaptıklarını belirlemiştir.

McMahon (1996), 12 ana sınıfı öğretmeni ve öğretmenlerin sınıflarında bulunan 16 çocuk üzerinde yaptığı araştırmasında okuryazarlığın geliştirilmesi bakış açısına sahip öğretmenlerin çok daha nitelikli ve çeşitli okuma yazmaya hazırlık etkinliklerine yer verdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın sonucunda da öğretmenlerin sekiz faktörde çok çeşitli ve nitelikli okuma yazmaya hazırlık çalışmaları yaptıkları görülmektedir.

Pierce (2003) 5 öğretmen ve 78 çocuk üzerinde yaptığı araştırmasında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının, çocuğun okuma başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erduran (1999) 62 çocuk üzerinde yaptığı deneysel çalışmasında çocukların anaokullarında uygulanan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının çocuğun okuma davranışını doğrudan olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Gardiner (2006) 44 çocuk üzerinde yaptığı deneysel çalışmasında okuma yazmaya hazırlığa yönelik yapılan çalışmaların sonucunda çocukların fonolojik duyarlılığının ve yazı bilincinin geliştiğini ortaya koymuştur. Araştırmada okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında öğretmen yeterlilik algılarının puan ortalamalarının yüksek olması çocuklardaki okuma ve yazma becerilerinin gelişimi açısından olumlu bir sonuçtur.

2. Öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları,

a) Öğretmenin yaşına,

b) Öğretmenin mesleki kıdem durumuna,

c) Öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta mıdır?

a) Yaş

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının öğretmenlerin yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi kullanılarak incelenmiştir. Tablo 2’de ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamalarının yaşlara göre dağılımları verilmektedir.

Tablo 2: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algıları Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Dağılımları

Yaş	N	\bar{X}	S
21-30 yaş	36	147.44	9.76
31-40 yaş	75	144.12	16.47
41-50 yaş ve üstü	62	146.41	14.47
Toplam	173	145.63	14.57

Tablo 2 incelendiğinde 21- 30 yaş arasında 36 öğretmenin, 31–41 yaş arasında 75 öğretmenin, 41–50 yaş ve üstü arasında 62 öğretmenin olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterliliklerinin yaşlara göre dağılımına bakıldığında, tüm yaş gruplarında yeterlilik algıları puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 21- 30 yaş arasındaki öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 147.44; 31–40 yaş arasındaki öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 144.12; 41–50 yaş arasındaki öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması ise 146.41’dir. Öğretmenlerin tamamının yeterlilik algıları puan ortalaması ise 145.63’dur.

Özipek (2006) mesleki tükenmişliğe yönelik yapmış olduğu araştırmasında yaş ortalamasına göre 20-25, 26-30, 36-40 yaş ortalamasındaki öğretmenlerin 51-56, 56+ yaş ortalamasında olan öğretmenlere göre kişisel başarılarının daha düşük olduğunu belirlemiştir. Yaş ortalaması arttıkça öğretmenlerin yorgunluktan, yıpranmışlıktan kaynaklanan kişisel başarılarında düşme görülebilmektedir. Araştırmada da 50 yaş üzeri öğretmen sayısı 6 olduğundan 41-50 yaş seçeneği içerisinde değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin 167’sinin 50 yaşın

altında olmasından dolayı okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamasının yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

Ana sınıfı öğretmenlerin yeterlilik algıları puanları ile yaşları arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3 'de verilmiştir.

Tablo 3: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Yaşları ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	.192	2	.096	.500	.607
Gruplar İçi	32.641	170	.192		
Toplam	32.833	172			

P>0.05

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalamalarının öğretmenlerin yaş düzeylerine göre anlamlı farklılığa neden olmadığı [$F_{(2-170)}=.500$, $p>0.05$] belirlenmiştir.

Özbey (2006), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin fen etkinliklerindeki yeterliliklerine yönelik yaptığı araştırmasında öğretmenlerin yaşlarının yeterlilik düzeylerini etkilemediğini belirlemiştir. Öğretmenler farklı yaşlarda olmalarına rağmen okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını aynı düzeyde gerçekleştirebilmektedirler. Bu durum hangi yaş grubunda olursa olsun ana sınıfı öğretmenlerinin, kendilerini geliştirmek için buldukları şartları değerlendirdikleri, son yıllarda okul öncesi eğitime verilen önemin artmasıyla daha nitelikli bir eğitim aldıkları ve mesleklerinde sürekli bir ilerleme içerisinde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

b) Mesleki kıdem

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterliliklerinin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü varyans analizi kullanılarak bakılmıştır. Tablo 4'de ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algılarının mesleki kıdemlerine göre dağılımları verilmektedir.

Tablo 4: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algıları Puan Ortalamalarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Kıdem	N	\bar{X}	S
1-5 yıl	30	147.90	9.90
6-10 yıl	23	137.39	19.04
11-20 yıl	74	146.51	14.18
21-30 yıl	46	146.86	14.27
Toplam	173	145.63	14.57

Tablo 4 incelendiğinde 30 öğretmenin 1–5 yıl, 23 öğretmenin 6–10 yıl, 74 öğretmenin 11–20 yıl, 46 öğretmenin 21–30 yıl mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Sonuçlara göre 11–20 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

1-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması 147.90, 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması 137.39, 11-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması 146.51, 21-30 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aldıkları yeterlilik algıları puan ortalaması ise 146.86'dır. Puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek yeterlilik algıları puan ortalamasına ($\bar{X}=147.90$) mesleğe yeni başlayan (1-5 yıl) öğretmenlerin sahip olduğu görülmektedir. Ancak en düşük yeterlilik algıları puan ortalamasınının ($\bar{X}=137.39$) ise 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerde olduğu görülmektedir.

Şahin (1998) okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini belirlemeye yönelik olarak mesleki kıdemi 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin diğer mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerden daha az mesleki yeterlilik gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlik mesleğine yeni başlayan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını gerçekleştirmede daha istekli ve gayretli oldukları, 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin istek ve gayretlerinde bir düşüşün olduğu görülmektedir. Mesleki kıdemleri 10 yıldan daha fazla olan öğretmenlerde, kıdem arttıkça okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algılarında tekrar bir yükselme olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemleri ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1.565	3	.522	2.819	.041*
Gruplar İçi	31.268	169	.185		
Toplam	32.833	172			

*P<0.05

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalamaları, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık [$F_{(3-169)}=2.819$, $p<0.05$] göstermektedir. Mesleki kıdemleri 1–5, 6–10, 11–20, 21–30 yıl ve üstü olan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamalarındaki farkın kaynağına ilişkin Post Hoc çoklu karşılaştırma analizi olan Tukey testi yapılmıştır. Tablo 6'da Tukey testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemleri ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin Tukey Analizi Sonuçları

(I) mesleki kıdem	(J) mesleki kıdem	Ortalama fark (I-J)	s	p
1-5 yıl	6-10 yıl	.30	.12	.06
	11-20 yıl	.03	.09	.98
	21-30 yıl	.03	.10	.99
6-10 yıl	1-5 yıl	-.30	.12	.06
	11-20 yıl	-.27(*)	.10	.06
	21-30 yıl	-.27	.11	.07
11-20 yıl	1-5 yıl	-.03	.09	.98
	6-10 yıl	.27(*)	.10	.05
	21-30 yıl	-.00	.08	1
21-30 yıl	1-5 yıl	-.03	.10	.99
	6-10 yıl	.27	.11	.07
	11-20 yıl	.00	.08	1

Tablo 6’da 6–10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin lehine, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları açısından anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir.

Cemaloğlu ve Şahin (2007) öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerine yönelik yaptıkları araştırmada öğretmenlerin mesleğe yeni başladıklarındaki heyecanlarının kıdemleri arttıkça azaldığını; duyarsızlaşmanın ve duygusal tükenmenin arttığını ortaya koymuşlardır. Yapılan araştırmada da 20 yılın üzerinde mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin anlamlı bir farklılık göstermedikleri görülmektedir.

Ekici (2006) öğretmenlerin yeterlilik inançlarına yönelik yaptığı araştırmasında mesleki kıdeme yönelik anlamlı bir farklılık olmadığını saptanmıştır. Bu araştırmada ise 11-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin yeterlilik algıları 6- 10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında ki yeterlilik algılarında bir düşüş olduğu 10 yıldan sonra ise yeterlilik algılarında yeniden bir yükselme olduğu söylenebilmektedir.

c) Mezun olunan okul türü

Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterliliklerinin öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü varyans analizi kullanılarak bakılmıştır. Tablo 7’de ana sınıfı öğretmenlerinin yeterlilik algıları puan ortalamalarının mezun oldukları okul türüne göre dağılımları verilmektedir.

Tablo 7: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına İlişkin Yeterlilik Algıları Puan Ortalamalarının Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul Türü	N	\bar{X}	S
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü (üniversite)	94	146.17	16.04
Okul Öncesi Öğretmenliği	34	142.70	13.55
Diğer	45	146.73	11.84
Toplam	173	145.63	14.57

Araştırma kapsamına alınan ana sınıfı öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü incelendiğinde; normal lise (4 kişi), açık öğretim kız meslek lisesi (9 kişi), meslek yüksek okulu (8 kişi), yüksek lisans (4 kişi), açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği (9 kişi) seçeneklerinin her birinden mezun olan öğretmen sayısı 10 kişiden az olduğundan “diğer” seçeneği içerisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin %54,34’ünün üniversitelerin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümlerinden mezun oldukları, %19,65’inin Eğitim Fakültelerinin Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dallarından mezun oldukları, %26,01’inin ise diğer (normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksek okulu, yüksek lisans, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği ve bunun dışındaki okullar) okullardan mezun oldukları görülmektedir.

Burgess ve arkadaşlarının (2001) yaptıkları araştırmada okumayla ilgili üniversitede daha fazla ders alan öğretmenlerin daha fazla okuma yazmaya hazırlık çalışması uyguladıklarını belirlemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre de üniversitelerin ilgili bölümlerinde de okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik ders verildiği yorumu yapılabilmektedir.

Çocuk gelişimi ve eğitimi mezunu öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 146.17, okul öncesi öğretmenliği mezunu öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması 142.70, diğer okul mezunu öğretmenlerin yeterlilik algıları puan ortalaması ise 146.73’dir. Farklı okullardan mezun olan ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamalarının yüksek ve birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

Ana sınıfı öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık yeterlilik algıları puan ortalamaları ile mezun oldukları okul türü arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan ANOVA analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türü ile Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarındaki Yeterlilik Algılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	0.326	2	.163	.852	.428
Gruplar İçi	32.507	170	.191		
Toplam	32.833	172			

P>0.05

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermedikleri tablo 8'de görülmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak yeterli düzeyde eğitim alamadıkları düşünülen diğer seçeneği içerisindeki normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksekokulu ve açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dalından mezun olan öğretmenlerin kendilerini geliştirme gayreti içerisinde oldukları görülmektedir.

Saracaloğlu, Aslantürk ve Çengel (2006), öğretmenlerin mesleki yeterliliklerine yönelik yaptıkları araştırmada öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin, mezun oldukları bölüme ve hizmet içi eğitim programlarına katılma durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemiştir.

Huls (2002) yaptığı gözlem sonucunda öğretmenlere okuma yazma becerilerine yönelik hizmet içi eğitim verilmesinin gerektiğini belirlemiştir. Anasınıfı öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilmesi, onların mesleki yeterliliğinin artmasını sağlayacaktır. Özellikle diğer seçeneği içerisinde yer alan normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksekokulu, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dallarından mezun olan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik kendilerini geliştirme eğilimi içerisinde oldukları göz önünde bulundurulursa bu öğretmenlere hizmet içi eğitim verilerek bu konuda kendilerini daha da geliştirmelerine destek verilmesi gerektiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları, yaşlarına ve mezun oldukları okul türlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir (P>0.05). Ancak ana sınıfı öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (P<0.05). Öğretmenlerin mesleki kıdemi ile öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları arasında ortaya çıkan anlamlı farkın kaynağına ilişkin yapılan Tukey analizi sonucunda 6–10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında 11–20 yıl mesleki kıdeme sahip

öğretmenlerin lehine okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlilik algıları puan ortalamaları açısından anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında ana sınıfı öğretmenlerinin yeterlilik algıları puan ortalamalarının yüksek olmasının nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- ⇒ Öğretmenlerin hepsi ilköğretim bünyesindeki anasınıflarında çalıştılarından ve çocuklar ana sınıfından sonra aynı okulun ilköğretim birinci sınıflarına devam ettiklerinden dolayı öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına daha fazla önem verdikleri düşünülmektedir.
- ⇒ Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun üniversite mezunu (128 öğretmen) olmalarının okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını daha yüksek düzeyde gerçekleştirebilmelerine yardımcı olduğu tahmin edilmektedir.
- ⇒ Öğretmenlerin çoğunluğunun 31 yaş üstü olması (137 öğretmen) ve 11 yıl üstü kıdeme sahip (120 öğretmen) olmasından dolayı okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının yapılması konusunda daha deneyimli olabildikleri düşünülmektedir.
- ⇒ Açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksek okulu, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dallarından mezun olan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik kendilerini geliştirme çabası içerisinde oldukları düşünülmektedir.
- ⇒ Öğretmenlerin yeterliliklerini ölçmeye yönelik hazırlanan bu ölçeğin sınırlılığı olan, öğretmenlerin kendilerini olumlu görme isteği de ortalamaların yüksek çıkmasına neden olduğu sanılmaktadır.

Araştırma sonuçlarından hareketle hem öğretmenlere hem de öğretmenlerin yetişmelerinde ve atanmalarında görevli olan kurum ve kuruluşlara yönelik öneriler:

- Anasınıfı öğretmenlerinin tümüne okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik hizmet içi eğitim verilmesi;
- Normal lise, açık öğretim kız meslek lisesi, meslek yüksekokulu, açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği anabilim dalında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının müfredat dersi olarak verilmesi;
- Yeni dönemlerde yapılacak olan okul öncesi öğretmen atamalarında usta öğreticilerin değil, ilgili lisans (Okul Öncesi Öğretmenliği) mezunlarının atanması;
- Ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını planlarken 1. sınıf öğretmenleri ile işbirliği içerisinde olunması, gerekli becerileri daha iyi kavranmasını ve uygulanmasını sağlayacaktır. Nitekim 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında da okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretim öğretmenleri ile işbirliği

içerisinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu konuda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin etkili çözümler geliştirmesi önerilebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Öğretmenlerin gerçekleştirmiş oldukları okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının ne düzeyde amacına uygun gerçekleştirdiklerini saptamak için bu konuda eksiklikleri ortaya koymak açısından gözleme dayalı nitel araştırmaların yapılması;
- Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının nasıl etkili ve verimli yapılabileceğine yönelik örnek oluşturacak bir eğitim programı geliştirilerek, deneysel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Ailelere yönelik öneriler:

- Çocukların okuma yazma becerilerini desteklemek için okumaya yönelik gazete, dergi, kitap gibi; yazmaya yönelik boya, yapıştırıcı ve makas gibi malzemeleri evde bulundurmaları;
- Çocuklarına sık sık hikaye kitabı okumaları, okuduğu hikâyeye kitapları hakkında konuşmaya çocuklarını teşvik etmeleri;
- Çocuklarının görsel okuma yapmalarını sağlayacak alışveriş merkezleri, parklar gibi yerlere götürmeleri önerilebilir.

Araştırmanın yapılması sırasında öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilgi duydukları görülmüştür. Yapılacak olan tüm düzenlemelere karşı olumlu tutum içerisinde olacakları ve okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını yaparken motivasyonlarının daha da artacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Bennett, W.; Finn, C., Cribb, J. (1999). *The Educated Child A Parent's Guide Through Eighth Grade*. (First Edition). New York: The Free Press.
- Cemaloğlu, N.; Şahin D.E. (2007). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre Düzenlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Cilt:15, Sayı:2, S.465-484.
- Ekici, G. (2006). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Öğretmen Öz-Yeterlilik İnançları Üzerine Bir Araştırma. *Eurasian Journal Of Educational Research*. Vol. 24, Pp, 87-96.
- Erduran, E. (1999). *Okulöncesi Eğitimde Okuma Yazmaya Hazırlık Programları Ve Bilişsel Yetenek Özelliklerinin Okuma Sürecine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gardiner, E. M. (2006). *Assessing Dynamic Indicators Of Basic Early Literacy Skills As A Predictor Of Reading Success For Beginning Readers*. Unpublished Doctoral Dissertation. Capella University. Umi Number: 3239060.
- Güneş, F. (2007). *Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Zihinsel Yapılandırma*. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Huls, T. A. (2002). *Exploring Language And Literacy Development Of Head Start Preschoolers*. Doctoral Dissertation. University Of South Florida. Dissertation Abstracts International, 63/11, 3849.
- Kaptan, S. (1998). *İleri Araştırma Teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri

- Kılıçaslan, F. (1997). *Farklı Sosyo – Ekonomik Düzeydeki Anaokulu Çocuklarının Okumaya Hazır Olma Durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- McMahon, R.J. (1996). *The Relationships Between Kindergarten Teachers' Perceptions Of Literacy Acquisition And The Quantity And Quality Of Classroom Literacy Materials And Children's Involvement In Literacy Events*. Doctoral Dissertation. The University Of Southern Mississippi. Dissertation Abstracts International, 57/07, 2945.
- Meb (Millî Eğitim Bakanlığı). (2006). Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü. 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Morrison, G. (1998). *Early Childhood Education Today*. (Seventh Edition). Columbus, Ohio: University Of North Texas: Merrill An Imprint Of Prentice Hall .
- Muzevich, K. (1999). Emergent Writing In The Kindergarten Classroom. *Reading Today*. Sayı:17, S.2-9.
- Naeyc (National Association For The Education Of Young Children). (1998). *Learning To Read And Write. Developmentally Appropriate Practices For Young Children*. America: All Right Reserved.
- Özbey, S. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Fen Etkinliklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özipek, A. (2006). *Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik Düzeyi ve Nedenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pierce, L.B. (2003). *The Great Debate Continued: Does Daily Writing In Kindergarten Lead To Invented Spelling And Reading?* Master's Thesis. University Of North Texas. Dissertation Abstracts International, 64/06, 1967.
- Saracaloğlu, S.; Aslantürk, E.; Çengel, M. (2006). Aydın İli İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Ve Bireysel Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi*. Ankara: Kök Yayıncılık. S. 104-118
- Sayeski, L.K.; Burgers, A.; Pianta, K.; Lloyd, C.R.; Wills, J. (2001). Literacy Behaviors Of Preschool Children Participating In An Early Intervention Program. *Center For The Improvement Of Early Reading Achievement*. America. <<http://www.ciera.org/library/reports/inquiry-2/2-014/2-014.pdf>> (12. 06. 2006).
- Sonnenschein, S.; Munsterman, K. (2002). The Influence Of Home – Based Reading Interactions On 5 Year – Olds Reading Motivations And Early Literacy Development. *Early Childhood Research Quarterly*. Vol: 17, P. 318–337